

Hoe betrek je kinderen en jongeren in het veiligheidsbeleid? Aanbevelingen aan de Nederlandse overheid

Dit advies is een samenwerking van de VN jongerenvertegenwoordigers Mensenrechten en Veiligheid en UNICEF Nederland over het onderwerp veiligheid. Het advies is gebaseerd op de input van kinderen en jongeren. Kinderen worden gedefinieerd als mensen tussen de 0 en 18 jaar oud, jongeren gedefinieerd als mensen tussen de 12 en 29 jaar. Deze twee leeftijdsgroepen overlappen op sommige vlakken, maar op andere onderwerpen weer niet. Daarom spreken we soms van kinderen en jongeren en soms van één van de twee.

Introductie

Stroomstoringen, overstromingen, cyberaanvallen, of zelfs oorlog: het kan zomaar gebeuren. De overheid vraagt mensen steeds vaker om goed voorbereid te zijn zodat iedereen weet wat er moet gebeuren in een noodsituatie. Maar in campagnes, voorlichtingsmateriaal en noodplannen ontbreekt een cruciale groep: de ruim 5 miljoen kinderen en jongeren onder de 29 jaar die dit land telt. Het perspectief van deze grote groep wordt te vaak vergeten als het gaat over weerbaarheid en het omgaan met noodsituaties. Dit terwijl Nederland belangrijke verdragen en resoluties heeft getekend, die bevestigen dat juist het perspectief van jongeren en kinderen meegenomen moet worden bij onderwerpen die kinderen aangaan. Denk bijvoorbeeld aan VN resolutie 2250 over Youth Peace and Security, waarin de betrokkenheid van vooral jongeren centraal staat. Maar ook het Kinderrechtenverdrag waar Nederland haar handtekening onder heeft gezet: ook hier in staat dat kinderen het recht hebben om hun mening te geven en gehoord te worden.

Het lijkt er op dat in het nationale crisisdenken structureel vergeten wordt dat er 3,1 miljoen kinderen in Nederland zijn en meer dan een kwart van de Nederlanders onder de 29 is. Het perspectief van kinderen en jongeren wordt helaas nog te vaak vergeten door de overheid, terwijl uitgerekend kinderen en jongeren unieke perspectieven bieden die plannen van de overheid kunnen verbeteren. Dit kan beter!

Daarom is dit advies opgesteld door UNICEF Nederland en de VN jongerenvertegenwoordigers Mensenrechten en Veiligheid, gefaciliteerd door de Nationale Jeugdraad (NJR). Het beginpunt van onze zoektocht naar aanbevelingen voor de overheid was de vraag: *Wat zijn de behoeften van kinderen en jongeren in deze tijden van wereldwijde onrust en oorlogsdreigingen?*

Wij hebben onze aanbevelingen onderverdeeld in drie thema's: weerbaarheid, communicatie en informatie, en participatie in beleid.

Onderstaande aanbevelingen komen van kinderen en jongeren zelf. Hiervoor is gebruik gemaakt van verschillende brainstormsessies met VN jongerenvertegenwoordigers Mensenrechten en Veiligheid, de jongeren van de werkgroep VN jongeren van de jongerenvertegenwoordigers Mensenrechten en Veiligheid en met een afvaardiging van het UNICEF Jongerenpanel. Als onderliggende documenten is gebruik gemaakt van het UNICEF Jongerenadvies 2025, een peiling over veiligheid onder kinderen en jongeren van UNICEF, en het rapport 'In het Oog van de Storm' van jongerenvertegenwoordigers Emma van Nieuwehuizen en Rozemarijn Modderman.

Aanbevelingen

1. Betrek kinderen en jongeren bij het ontwikkelen en uitvoeren van veiligheidsbeleid, zowel lokaal als nationaal.

Kinderen en jongeren hebben het recht hun mening te geven over zaken die hen aangaan. Het beleid om Nederland veilig te houden raakt iedereen in Nederland direct, ook kinderen en jongeren. Maar wel op een andere manier. Kinderen en jongeren hebben specifieke behoeften. Daarom is het betrekken van het perspectief van kinderen en jongeren bij veiligheidsbeleid hard nodig. Zodat de plannen beter worden, maar ook zodat kinderen en jongeren er zelf meer met elkaar over gaan praten. De participatie van kinderen en jongeren, op alle niveaus, maakt het veiligheidsbeleid inclusiever, effectiever en dus veiliger.

Zorg ervoor dat elke vorm van participatie veilig en betekenisvol plaatsvindt. Maak duidelijk hoe de input van jongeren wordt meegenomen in besluitvorming en communiceer dit naar de kinderen toe. Dit vergroot het vertrouwen in de politiek en in participatie.

Om dat meepraten te stimuleren doen wij hier een aantal concrete aanbevelingen:

- Stimuleer gemeenten, en met name burgemeesters, om kinderen en jongeren actief te betrekken in veiligheidsbeleid. Zij weten wat er speelt in hun gemeente en kunnen meedenken over manieren om andere kinderen en jongeren te bereiken.

Om kinderen op een goede manier mee te laten denken, is een andere aanpak nodig dan bij jongeren. Voor het goed betrekken van kinderen is bijvoorbeeld een intensieve samenwerking met scholen en sportclubs van belang, zodat je hen echt op kunt zoeken. Voor jongeren is dat ook een goed uitgangspunt, maar kan een jongerenraad of adviesraad waarvoor ze zich voor kunnen aanmelden ook goed werken. Tips voor gemeenten en jeugdparticipatie kun [je hier vinden](#).

- Zorg dat jongerenwerkers leren hoe ze input op dit thema op kunnen halen bij kinderen en jongeren. Zij staan dagelijks in contact met kinderen en jongeren en kunnen makkelijk informatie ophalen. Zorg daarnaast dat ze weten waar ze naartoe kunnen verwijzen voor meer informatie.
- Richt als Veiligheidsregio's en landelijke overheid structurele overleggen op met kinderen en jongeren. Om input en ideeën op te halen en samen te kijken naar wat er nodig is voor kinderen en jongeren. Dit kan in de vorm van jongerenraden en via jongerenorganisaties. Deze raden en organisaties kunnen specifiek met betrekking tot veiligheidsbeleid belangrijke input geven aan beleidsmakers en hen vertellen wat speelt in hun regio's, steden en dorpen.
- Zorg ook voor een laagdrempelige manier van meepraten. Denk bijvoorbeeld aan een halfjaarlijkse peiling of vraag maandelijks op sociale media uit wat er speelt bij kinderen en jongeren.
- Ook de landelijke politiek zou regelmatig in gesprek moeten gaan met kinderen en jongeren. Denk aan een jaarlijks overleg tussen de minister-president en kinderen en jongeren over dit onderwerp.

2. Versterk de praktische en mentale weerbaarheid van kinderen en jongeren door ze voor te bereiden op rampen en crisissituaties.

Weerbaarheid gaat over het weten wat er moet gebeuren in een noodsituatie. Daarvoor is oefenen heel belangrijk. Kinderen en jongeren voelen zich veiliger als zij weten wat ze moeten doen in geval van nood.

- Ontwikkel een noodstappenplan met en voor kinderen, met tips zoals het onthouden van telefoon nummers en informatie over veilige locaties in het geval van een crisissituatie. Deze kindvriendelijke informatie moet in toekomstige edities van het informatieboekje *Denk Vooruit* worden opgenomen. Zorg dat dit ook op scholen behandeld wordt.
- Organiseer rampoefeningen in een veilige omgeving en op een kindvriendelijke manier, zodat kinderen weten wat ze moeten doen bij bijvoorbeeld een overstroming of stroomuitval.
- Geef kindvriendelijke voorlichting over noodsteunpunten op scholen, in buurthuizen en sportcentra. Laat kinderen en jongeren hier ook met elkaar in gesprek gaan over veiligheid en zorgen die hier bij komen kijken. *Wat is een noodsteunpunt? Waar zijn ze? Waarvoor zijn ze er?* Zorg ook voor de juiste voorzieningen voor kinderen bij de noodsteunpunten. Denk hierbij aan afleiding zoals speelgoed, knuffels en boeken, maar ook aan de juiste vaardigheden vanuit hulpverleners om kinderen mentale steun te bieden.

3. Zorg ervoor dat communicatie richting kinderen en jongeren over noodsituaties altijd duidelijk, toegankelijk en afgestemd is op hun beleavingswereld.

Volgens artikel 17 van het Kinderrechtenverdrag hebben kinderen het recht op informatie in voor hen toegankelijke taal. Het gebrek aan begrijpelijke informatie leidt tot misverstanden noodsituaties en onnodige angsten. Informatie bij de voorbereiding van en tijdens rampscenario's moet daarom worden aangepast naar de beleavingswereld en het gebruik van media van kinderen. De communicatie naar kinderen toe moet begrijpelijk en toegankelijk zijn.

Concrete aandachtspunten en aanbevelingen:

- Ga er niet vanuit dat ouders het gesprek over paraatheid, veiligheid en weerbaarheid vanzelfsprekend met hun kinderen voeren. Niet iedere ouder wil dit, of is ertoe in staat. De overheid moet hierin een rol pakken, en bijvoorbeeld scholen handvatten geven om hiermee aan de slag te gaan.
- Zet een QR-code op crisisbrieven die verwijst naar kindvriendelijke uitlegvideo's.
- Start social media campagnes die gericht zijn op kinderen en jongeren. De huidige sociale media campagnes over veiligheid sluiten nog niet genoeg aan bij de beleavingswereld van kinderen en jongeren, en geven onvoldoende informatie of handelingsperspectief. Denk bijvoorbeeld aan een podcast of interactieve sessies met en voor kinderen.
- Organiseer live vragenuurtjes, dit kan via bijvoorbeeld in samenwerking met het Jeugdjournaal of de NTR (op Instagram-live) maar ook vanuit de overheid zelf. Tijdens zo'n live vragenuurtje kunnen kinderen en jongeren laagdrempelig vragen insturen, en daar antwoord op krijgen van experts. Dit helpt met het duiden van informatie.
- Maak stripboeken of prentenboekjes voor de jonge kinderen die op een kindvriendelijke manier uitleggen wat te doen in geval van crisis.
- Maak de lessen op scholen actueel zodat er meer ruimte is om het nieuws en actuele thema's op een kindvriendelijke manier te behandelen. Hierdoor is er ruimte voor benaderingen vanuit meerdere perspectieven.
- Houd rekening met kinderen en jongeren met een beperking, deze groep heeft extra informatie en hulp nodig over wat ze in noodsituaties moeten doen.

4. Neem verantwoordelijkheid voor het bestrijden van desinformatie en zorg ervoor dat kinderen en jongeren leren omgaan met (des)informatie en fake news.

Kinderen en jongeren hebben, net als volwassenen, moeite met het onderscheiden van betrouwbare informatie en onbetrouwbare informatie. Dit kan zorgen voor onnodige angst, verwarring en wantrouwen rondom de informatie. De eerste verantwoordelijkheid bij het tegengaan van fake news moet liggen bij de overheid en social media bedrijven. Voor de overheid is deze taak al vastgelegd in artikel 17 van het Kinderrechtenverdrag, die stelt dat de overheid kinderen moet beschermen tegen informatie die schadelijk is voor het welzijn van kinderen.

- Maak betrouwbaar en kindvriendelijk nieuws toegankelijker voor kinderen en jongeren. Zorg ervoor dat je als overheid een bron van betrouwbare informatie bent, ook voor deze doelgroep, zodat kinderen en jongeren weten dat ze bij de overheid terecht kunnen voor echte informatie. Denk bijvoorbeeld aan een website en een informatieboekje gericht op kinderen.
- Pleit tegelijkertijd voor strengere regelgeving op Europees niveau rondom desinformatie en leg de eerste verantwoordelijkheid bij social media bedrijven en de overheid, niet bij ouders en kinderen. Zet in op mediawijsheid in het onderwijs, bijvoorbeeld door het integreren van checklists voor het herkennen van fake news in het curriculum.

5. Houd als overheid continu in de gaten wat voor effect het beleid heeft op kinderen en jongeren.

Bij veiligheidsbeleid moet steeds de vraag gesteld worden: *wat betekent dit voor kinderen en jongeren?*

- Betrek maatschappelijke organisaties, jongerenwerkers en belangenverenigingen bij het beleidsproces. Zij zien dagelijks hoe beleid invloed heeft op de praktijk. Daarnaast staan deze organisaties veel in contact met kinderen en jongeren en weten zij welke thema's belangrijk zijn voor hen.
- Laat kinderen en jongeren structureel en dus op meerdere momenten meepraten over beleid, zowel in de voorbereiding als tijdens crisissituaties. Dit zorgt er ook voor dat communicatie meteen aangepast kan worden aan de belevingswereld van kinderen en jongeren.
- Zet in op een nationaal actieplan Youth, Peace & Security (VN Veiligheidsraad resolutie 2250) om betekenisvolle jeugdparticipatie in vrede- en veiligheidsbeleid structureel te verankeren.
- Voer de kinderrechtentoets van de Kinderombudsman uit bij elk wetgevingstraject dat raakt aan het leven en ontwikkeling van kinderen.